

KULUTTAJATUTKIMUSKESKUS

KATSAUS ALKUVUODEN 2007 TOIMINTAAN

Kuluttajatutkimuskeskus seurasi aktiivisesti valtion sektoritutkimuksen kehittämisohjelman etenemistä kevään aikana. Johtokunta käsitteli aihetta useissa kokouksissa ja kuuli tiede- ja teknologianeuvoston pääsihteerää. KTK:n strategian ja omaksuttujen käytäntöjen (kehitysareenat, verkostoyhteistyö) todettiin antavan hyvät mahdollisuudet vastata sektoritutkimuksen tilaajakonsortioiden tulevaan tutkimuskysyntään.

Tutkimuskeskus sopi ministeriön edustajien kanssa keväällä talousarvion 2008 laadinnan yhteydessä tuottavuusohjelmassa asetettujen henkilöstöresurssien vähentämistä koskevan tavoitteen joustavasta saavuttamisesta vuoden 2011 loppuun mennessä. Perusteina ovat ulkoisen tulorahoituksen, pitkäkestoisten tutkimussopimusten ja siirtomäärärahan hallinta sekä joustava henkilöstöpolitiikka.

1. Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Tutkimuksen vaikuttavuudelle asetetut tavoitteet toteutuivat suunnitellusti. Käyttäjälähtöistä tutkimustietoa tuotettiin ja välitettiin kuluttajapolitiittisen ohjelman keskeisillä painoalueilla hallinnonalan innovaatio-, elinkeino-, kuluttaja- ja teknologiapolitiikkaan, horisontaalihallinnon tarpeisiin sekä tiedotusvälineiden ja muiden tutkimustietoa hyödyntävien tahojen käyttöön. Yhteistyö yritys- ja elinkeinotoiminnan kanssa toteutui erityisesti TEKESin rahoittamissa hankkeissa. Tutkimuskeskuksen erinomainen medianäkyvyys varmisti uuden tiedon välittymisen yleiseen yhteiskunnalliseen keskusteluun: kuusi tutkijaa alusti tammikuussa pidetyillä Tieteen päivillä ja Helsingin Sanomien vieraskynäpalstan hyvinvointisarjaan tuotettiin 10 artikkelia.

Asiantuntijatoiminta ja verkostoyhteistyö jatkuivat vilkkaina. Kaikilta tutkimusalueilta on osallistuttu kansainväliseen asiantuntijayhteistyöhön. Kotimaassa osallistuttiin mm. kuluttajapolitiittisen ohjelman teemaryhmiin sekä uuden KULPON valmisteluun.

2. Toiminnallinen tuloksellisuus

2.1 Uuden tutkimustiedon tuottaminen, vuorovaikutus ja verkottuminen

Tutkimus eteni tulossopimuksen ja toimintasuunnitelman mukaisesti neljällä teema-alueella.

Asiakkuus palveluyhteiskunnassa -teema-alueella saatettiin loppuun TEKESin osarahoittama Palveluja kotiin verkosta –hanke, jonka tutkimustuloksia välitettiin kansallisilla ja kansainvälisillä foorumeilla. Markkinoiden toimivuutta arvioitiin tutkimalla Suomen ja Viron välisiä elintarvikkeiden hintaeroja ja kauppaketjujen hinnoittelustrategioita eri tuoteryhmissä. Uudenlaisen näkökulman kuluttajien taloudelliseen käyttäytymiseen tuotti perheiden rahatalouden hoitoon liittyvä, sen sisäistä työnjakoa ja päätöksentekoa käsittelevä SA:n rahoittama tutkimus Caring and Sharing.

Kuluttajat, elintarviketalous ja ruokakulttuuri -tutkimusryhmässä jatkettiin laajoja yhteistyöhankkeita, joissa edistettiin eri sidosryhmien välistä vuorovaikutusta pohdittaessa elintarvikeketjun vastuullisuutta, ruoankulutusta ja sen tulevaisuutta sekä elintarvikkeisiin kohdistuvia laatuodotuksia. Monissa projekteissa kehitettiin edelleen menetelmiä. Syömisen tieteellistymistä käsittelevän väitöskirjatyön kaksi kansainvälistä artikkelia ilmestyi. Yhtä hanketta ei käynnistetty rahoitussyistä. Ryhmä jatkoi suunnitteluyhteistyötä pohjoismaisten ja eurooppalaisten tutkimuslaitosten kanssa. Pohjoismaainen verkosto "Food and body in everyday life – socio-cultural perspectives" sai rahoitusta NordForskilta.

Käyttäjälähtöiset innovaatiot -teema-alueella tutkimus keskittyi kolmeen laajaan hankkeeseen. Näistä kahdessa kehitettiin uusia työkaluja, jotka helpottavat käyttäjien ja tuottajien välistä vuoropuhelua. Käyttäjätieto innovaatiossa -hankkeessa keskityttiin nettioppaaseen yritysten tuotesuunnitteluun. Eurooppalaisessa Create Acceptance -hankkeessa kehitettiin työkalua energiahankkeiden hyväksynnän neuvotteluun. Kuluttajien muuttuvien tarpeiden mallintaminen ja

simulointihankkeessa järjestettiin kansainvälinen työpaja. EU 7 puiteohjelmaan koordinoitiin 12 partnerin Changing Behaviour -hankehaku, joka vertaisarvioinnin perusteella pääsi jatkoneuvotteluihin.

Kuluttajien talous ja elinympäristö –teema-alueella valmistui kaupan rakennemuutoshankkeeseen liittyvä osahanke kaupan palvelujen saatavuudesta, samoin pääkaupunkiseudun rakennemuutosta tarkasteleva selvitys. Lisäksi päättyi KTK:n ja Tampereen teknillisen yliopiston toteuttama laajaan konsortioon kuuluva osahanke kuluttajien riski- ja turvallisuuskäsityksistä. Finanssimarkkinoiden toimintaa tarkasteltiin yhteistutkimuksena toteutetussa hintakorjauksessa. Kaksi uutta hanketta aloitettiin: YM:n klusterirahoitukseen liittyvä hanke 'Päivittäistavara- ja palvelut osana hyvää elinympäristöä' yhteistyössä Teknillisen korkeakoulun Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskuksen kanssa sekä KTK:n vetämä varallisuudenhallintaan liittyvä Tekes-hanke, jossa on 10 yhteistyökumppania.

Kehitysareenoilla jatkettiin suunnitellusti kuluttajien hyvinvointibarometrin kehittämistä sekä asumisen ja arkitalouden jäsentämistä.

Sidosryhmille järjestettiin seminaari kuluttajatutkimuksen haasteista elinkeinopolitiikan kannalta. VALOn päivän seminaarissa tarkasteltiin heikkona signaalina nousevaa slow-ilmiötä.

Tutkimusprojekteissa toteutuneen kansainvälisen yhteistyön lisäksi syksyllä 2007 järjestettävän pohjoismaisen kuluttajapolitiikan ja -tutkimuksen konferenssin valmistelu on edellyttänyt runsaasti kotimaista ja kansainvälistä yhteydenpitoa, neuvotteluja ja työryhmyöskentelyä. Konferenssin sessioihin ja round table-työskentelyyn on saatu useita kuluttaja- ja muun yhteiskuntapolitiikan vaikuttajia sekä alan johtavia tutkijoita. Kuluttajatutkimuskeskus vastaa konferenssin järjestelyistä osin pohjoismaisella rahoituksella.

Viestinnässä ja tietopalvelussa toiminta ja kehittäminen etenivät suunnitellusti.

2.2 Toiminnallinen tehokkuus

Matkanhallinnan sähköinen tietojärjestelmä otettiin käyttöön vuoden alusta. Henkilöstö- sekä asianhallinnan tietojärjestelmien kehittäminen jatkui Kuluttajaviraston vetovastuulla. Asianhallinnan järjestelmää ei saada tutkimuskeskuksen puolella kuitenkaan käyttöön vielä vuonna 2007.

Tuottavuuden määrittelyä ja mittausta koskeva kehittäminen aloitettiin Tilastokeskuksen johdolla. Riskienarvioinnin toteutus painottuu loppuvuoteen.

2.3 Laadunhallinta

Tieteelliseen julkaisemiseen kannustavaa artikkelihautomoa jatkettiin tavoitteena. Pohjoismaiseen kuluttajapolitiikkaan konferenssiin työstettiin useita abstrakteja ja niistä arvioinnin läpäisseitä edelleen konferenssissa esitettäväksi artikkeleiksi.

3. Henkilöstö ja talous

Henkilötyövuosien määrän arvioidaan vähenevän suunnitellusta (40 htv). Arvio on noin 38 htv ottaen huomioon syksyn rekrytoinnit innovaatiotutkimukseen.

Tulot ylittävät talousarvioon kirjatut 800 000 euroa noin 20 000 eurolla, mikäli hankkeet etenevät suunnitellusti. Henkilöstömenot näyttävät toteutuvan suunniteltua pienempinä. Valtion työmarkkinalaitoksen edellyttämät palkkakilpailukyvyyn työnantajatoimenpiteet suunnitellaan ja toteutetaan loppuvuodesta, mutta niiden kustannusvaikutus ei ole kuitenkaan merkittävä. Menot ovat kaikkineen hallinnassa. Hyvä tuloennuste ja menojen toteutuminen suunniteltua pienempinä pitävät siirtomäärärahan edelleen suurena.